05/08/2019

Η Θεία Κοινωνία σε ειδικές περιπτώσεις

/ Γνώμες

Πρωτοπρεσβύτερος π. Γεώργιος Χριστοδούλου

Η Θεία Κοινωνία δεν συμβολίζει το Σώμα και το Αίμα του Χριστού, αλλά είναι το Σώμα και το Αίμα του Χριστού. Ο χριστιανός που πιστεύει ότι είναι απλά κάτι συμβολικό είναι λογικό να αμφισβητεί την ωφέλειά της και να αντιμετωπίζει την όλη διαδικασία με προχειρότητα και επιπολαιότητα.

Επειδή λοιπόν είναι ο ίδιος ο Χριστός ο οποίος θυσιάστηκε για μας και μεταδίδεται εκείνη τη στιγμή στους ανθρώπους, εκείνος που Τον κρατά στο χέρι του οφείλει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικός.

Σύμφωνα με τον 58ο κανόνα της Πενθέκτης Οικουμενικής Συνόδου, ο μόνος αρμόδιος για τη μετάδοση της Θείας Κοινωνίας είναι ο χειροτονημένος άνθρωπος σε κάποιον από τους τρεις βαθμούς της Ιερωσύνης (Διακόνου, Πρεσβυτέρου, Επισκόπου).

Ο Ιερέας φέρει τεράστια ευθύνη για το ποιον θα κοινωνήσει, διότι είναι υπόλογος στον Θεό για την κάθε ψυχή που ποιμαίνει. Ο Ιερός Χρυσόστομος τονίζει ότι η Ιερωσύνη είναι διακονία, η οποία εδόθη από τον Θεό στους ιερείς ως «Θείον

χάρισμα» και γι᾽ αυτό είναι η σπουδαιότερη και τιμιότερη από όλες τις άλλες επίγειες εξουσίες, διότι είναι πνευματική.

Συνέπεια, η μεγάλη ευθύνη και οι τεράστιες υποχρεώσεις των Ιερέων ενώπιον του Θεού και των ψυχών τις οποίες τους εμπιστεύθηκε επί της γης.

Οι υποχρεώσεις τους αυτές είναι ανυπολογίστου αξίας, εφ᾽ όσον αυτοί γίνονται πατέρες των πιστών, προσφέρουν τη συγχώρεση των αμαρτιών, αγωνίζονται για την αναγέννηση και σωτηρία των ψυχών, προσεύχονται για όλη την οικουμένη και προσεγγίζουν τον Θεό.

Ο Ιερέας, κρατώντας με δέος το Άγιο Ποτήριο που περιέχει το Σώμα και το Αίμα του Χριστού την ώρα της Θείας Μεταλήψεως, έχει πάντοτε τον φόβο μην πέσει και πατηθεί έστω και μια σταγόνα Αίματος.

Το μάκτρο (κόκκινο πανί που τοποθετεί ο πιστός κάτω από το στόμα) χρησιμεύει για τον σκοπό αυτόν. Αν τυχόν πέσει, ο Ιερέας είναι υποχρεωμένος επιτόπου να διασφαλίσει ότι δεν θα μείνει ίχνος της Θείας Κοινωνίας στο έδαφος ή αλλού.

Εκτός από τους ανθρώπους που έρχονται να κοινωνήσουν των Αχράντων Μυστηρίων με σχετική ευκολία, έχουμε και κάποιες ιδιαίτερες περιπτώσεις που αξίζει να δώσουμε αρκετή προσοχή.

Οι περιπτώσεις αυτές είναι:

1) Μαζικές προσελεύσεις Σχολικών μονάδων ή συλλόγων στον Ιερό Ναό

2) Παιδικές κατασκηνώσεις

3) Ασθενείς σε σπίτια

4) Ασθενείς σε νοσοκομεία

5) Ηλικιωμένοι σε Γηροκομεία

6) ΑμεΑ

7) Μικρά παιδιά

8) Συνάνθρωποί μας υπό την επήρεια ναρκωτικών ουσιών

Η κάθε μία από τις παραπάνω περιπτώσεις είναι διαφορετική, ξεχωριστή και πρέπει να αντιμετωπίζεται με γνώση, εμπειρία, υπομονή, συνεργασία και πολλή αγάπη.

Στο παρόν άρθρο δεν θα επισέλθουμε σε λεπτομέρειες και όλες τις περιπτώσεις, διότι είναι αδύνατον να καλυφθούν μήνες ή χρόνια επιμόρφωσης και εμπειρίας που χρειάζεται ένας Ιερέας για να μπορέσει να διαχειριστεί μια ιδιαίτερη κατάσταση.

Στόχος όμως είναι να προβληματίσουμε όλους όσοι έρχονται σε επαφή με τη Θεία Κοινωνία, τον Ιερέα, τον γονέα, τον παππού και τη γιαγιά, τον εκπαιδευτικό, τον νοσηλευτή, τον γιατρό, τον νεωκόρο, τον επίτροπο, τον ψάλτη κ.α έτσι ώστε να καταλάβουμε καλύτερα ορισμένες περιπτώσεις συνανθρώπων μας.

Μικρά παιδιά

Εδώ τον λόγο κυρίως έχουν οι γονείς και ο/η ανάδοχος. Αν δεν κοινωνάει ο γονέας, είναι πολύ δύσκολο να πείσεις το παιδί.

Αν με το ζόρι και τη βία ο άνθρωπος της εκκλησίας που βοηθάει κρατώντας το μάκτρο επιχειρήσει με αυτόν τον τρόπο να μεταλάβει το παιδί, τότε κατά πάσα πιθανότητα στο υποσυνείδητό του θα ριζώσει ο λογισμός ότι είναι κάτι το υπερβολικά καταπιεστικό εκτός κι αν γίνει μια καλή εν Χριστώ διαπαιδαγώγηση στην πορεία της ζωής του.

Σχολικός Εκκλησιασμός

Συνοπτικά θα γράψουμε για τον εκκλησιασμό που αποτελεί μια ευχάριστη και ωραία σκέψη να έρχονται παιδιά με το σχολείο, να εκκλησιάζονται και να κοινωνούν. Σε ενορίες μεγάλων πόλεων όμως ο εκκλησιασμός των μαθητών παρουσιάζει προβλήματα και χρειάζεται καλή και στενή συνεργασία μεταξύ της ενορίας και του σχολείου.

Τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας και των πρώτων τάξεων του δημοτικού σχολείου θεωρητικά μπορούν να προσέρχονται πιο εύκολα στη Θεία Κοινωνία λόγω ψυχικής καθαρότητος.

Τι συμβαίνει όμως όταν υποχρεώνουμε παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας ανεξομολόγητα να κοινωνούν μαζικά; Ποιος ενημερώνει σχετικά; Τι προετοιμασία γίνεται και πότε; Ο δάσκαλος ή ο Θεολόγος θα ασχοληθεί σοβαρά με την ύψιστη προσφορά του Θεού στον άνθρωπο μέσω της Θείας Μεταλήψεως;

Παρατηρείται πολλές φορές η διεύθυνση του σχολείου να μην έχει πληροφορήσει τα παιδιά από πριν για έναν επικείμενο εκκλησιασμό με συνέπεια και οι γονείς να μην είναι σε θέση να τα προετοιμάσουν.

Επίσης κακώς χειρισμός των εκπαιδευτικών μπορεί να έχει αρνητικές συνέπειες. Αν π.χ. πει στο παιδί που δε γνωρίζει ότι θα κοινωνήσει Σάρκα και Αίμα χωρίς να του επεξηγήσει ότι θα γευτεί τα χαρακτηριστικά ψωμιού και γλυκού κρασιού.

Στα σημερινά ιερατικά την ώρα της Θείας Κοινωνίας αναφέρεται πως ο Ιερέας πρέπει να λέει: «Σώμα και Αἷμα Χριστοῦ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον». Μια φορά ένα παιδί ακούγοντας την παραπάνω φράση, τρόμαξε τόσο πολύ και άρχισε να φωνάζει ότι δεν θέλει να πιει αίμα.

Το παιδί είχε άγνοια διότι δεν ασχολήθηκε κανείς να του μάθει. Ίσως είναι καλύτερα στα παιδιά να λέμε «Μεταλαμβάνει ο δούλος/η του Θεού…» ή ακόμη και τίποτα όταν έχουμε αρκετό κόσμο διότι έχει παρατηρηθεί πως από την ταχύτητα της Μεταλήψεως το παιδί αναφέρει εκ των υστέρων το όνομά του, με κίνδυνο να βγεί με την εκπνοή Θεία Κοινωνία από το στόμα του.

Συνήθως τα σχολεία επιλέγουν τον εκκλησιασμό με αφορμή τα Χριστούγεννα, την εορτή των Τριών Ιεραρχών και του Πάσχα. Όταν υπάρχουν περισσότερα του ενός σχολεία στην ενορία, ο Ιερέας καλό θα είναι να έχει μοιράσει τις ημέρες και να έχει ενημερώσει τη διεύθυνση για βοήθεια καθώς και τους συνεφημερίους του.

Γνωρίζω Ιερέα που κοινώνησε μόνος του 800 παιδιά. Αυτό απαιτεί κόπο και χρόνο με συνέπεια να φεύγουν όσοι κοινωνούν για να μη χάσουν άλλη διδακτική ώρα και να επικρατεί το απόλυτο χάος.

Αν δεν προγραμματιστεί εγκαίρως και σωστά ένας μαθητικός εκκλησιασμός, συνήθως καταλήγει σε φωνές και εκνευρισμό από την πλευρά του Ιερέως.

Παιδικές κατασκηνώσεις

Ο αρχηγός της κατασκήνωσης καθώς και τα στελέχη πρέπει να είναι ιδιαίτερα κατηρτισμένοι, ειδικά στις χριστιανικές κατασκηνώσεις ώστε να επιτευχθεί καλή προετοιμασία και ενημέρωση.

Μπορούν να καλέσουν και κάποιον Ιερέα να μιλήσει. Θυμάμαι την εξαιρετική αντιληπτική ικανότητα που είχαν τα παιδιά όταν ήμουν υπεύθυνος στις κατασκηνώσεις της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών.

Τα ερωτήματα έπεφταν βροχή και την ώρα της Θείας Κοινωνίας τα παιδιά είχαν απόλυτη συναίσθηση της πράξεώς τους. Ακόμη και τρία παιδιά με διαγνωσμένη Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής και Υπερκινητικότητας (ΔΕΠΥ) κατέβαλαν φιλότιμη προσπάθεια ώστε να είναι φρόνιμοι και επικεντρωμένοι εκείνη την ώρα.

Ασθενείς

Ένας ασθενής μπορεί να έχει μια απλή ίωση που τον κρατά καθηλωμένο στο κρεβάτι, μπορεί όμως και να βρίσκεται σε κωματώδη κατάσταση. Ο Ιερέας εκτός από τον ασθενή, ενδεχομένως θα έρθει σε επαφή και με τους συγγενείς που αποφασίζουν για εκείνον χωρίς εκείνον, ιδιαίτερα σε προχωρημένες καταστάσεις που βρίσκονται κοντά στον θάνατο.

Άλλοι επιθυμούν να τον κοινωνήσουν για το «καλό» και άλλοι αρνούνται επειδή η κίνηση αυτή θυμίζει πως όλα τελειώνουν. Οι ιερείς που διακονούν στα νοσηλευτικά ιδρύματα αντιμετωπίζουν καθημερινά διαφορετικές και δύσκολες περιπτώσεις και γι’ αυτό καλό είναι να τους συμβουλευόμαστε.

ΑμεΑ

Ένας άνθρωπος με κινητικά προβλήματα μόνο στα πόδια και με αναπηρικό καροτσάκι είναι σχετικά εύκολο να κοινωνήσει. Ένας άνθρωπος με κινητικά προβλήματα αλλά και με νοητικό πρόβλημα χρειάζεται οπωσδήποτε συνεργασία κληρικού-συνοδού.

Σήμερα αρκετοί ναοί όμως παραμένουν χωρίς εξωτερική ράμπα αλλά κι αν διαθέτουν δεν έχουν στον σολέα(τμήμα κοντά στο Ιερό και συνήθως υπερυψωμένο καθώς χωρίζεται με κάγκελα από τον υπόλοιπο χώρο), οπότε ο Ιερέας είναι αναγκασμένος να κινηθεί από τη θέση του με προσοχή και πολλή αγάπη προς τον πάσχοντα άνθρωπο για να τον μεταλάβει.

Με έναν τυφλό συνάνθρωπό μας όμως τι γίνεται; Χίλιες φορές να έρθει μόνος του παρά να τον τραβήξουμε ή να τον σπρώξουμε προς την κατεύθυνση της Θείας Κοινωνίας.

Άραγε πόσοι νεωκόροι, επίτροποι ή οποιοσδήποτε βοηθάει εκείνη την ώρα γνωρίζουν ότι τον άνθρωπο αυτόν πρέπει να τον προσεγγίσεις απαλά και να τον ενημερώσεις ότι θα τον αγγίξεις με σκοπό να τον βοηθήσεις;

Επίσης, ως Ιερείς θα πρέπει να είμαστε ιδιαίτερα συγκαταβατικοί με ανθρώπους που δεν ακούνε και δεν ομιλούν. Φυσικά και μπορούν να διαπράξουν αμαρτίες ως

ελεύθεροι άνθρωποι που είναι, όμως χρειάζεται να λάβουμε σοβαρά υπόψιν ότι η έλλειψη πνευματικών που να γνωρίζουν τη νοηματική γλώσσα καθιστά σχεδόν αδύνατο το μυστήριο της εξομολογήσεως γι' αυτούς. Εδώ, η προσέγγιση στη Θεία Κοινωνία γίνεται με τη βοήθεια έμπειρου συνοδού.

Σύνδρομο Down – νοητική καθυστέρηση

Οι άνθρωποι με σύνδρομο Down είναι συχνά εύκολα αναγνωρίσιμοι λόγω των εξωτερικών φυσικών χαρακτηριστικών τους. Ο βαθμός νοητικής υστέρησης δεν είναι ίδιος σε όλους. Κάποιοι μπορούν και εξομολογούνται. Κάποιοι όμως χρειάζονται απαραίτητα βοήθεια για τη Θεία Κοινωνία.

Η συγκεκριμένη περίπτωση πρόκειται περί αγγέλων επί της γης. Συνήθως, όσον αφορά στην κοινωνικότητα των ανθρώπων με τρισωμία 21 είναι πολύ ευχάριστοι, συμπεριφέρονται φιλικά στους άλλους, είναι χαρούμενοι και γεμάτοι αγάπη, εκτός από ορισμένες φορές που παρουσιάζουν ψυχωτικά προβλήματα παρανοϊκής φύσεως.

Αυτισμός

Η εκπαίδευσή μου στην Ειδική Αγωγή με οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ο Αυτισμός αποτελεί μία από τις δυσκολότερες καταστάσεις που μπορεί να αντιμετωπίσει ο Ιερέας κατά την ώρα της Θείας Κοινωνίας.

Το Φάσμα του Αυτισμού είναι πολύ ευρύ και περιλαμβάνει διαταραχές η κλινική εικόνα των οποίων δεν είναι ομοιογενής και οι οποίες απαιτούν από μικρή έως πολύ μεγάλη και δια βίου υποστήριξη.

Τα παιδιά με Διαταραχή στο Φάσμα του Αυτισμού χαρακτηρίζονται από σημαντικές δυσκολίες στην επικοινωνία, στον λόγο, στην κοινωνική αλληλεπίδραση, αλλά και στην επεξεργασία των αισθητηριακών ερεθισμάτων. Τα συμπτώματα και χαρακτηριστικά του αυτισμού μπορεί να εμφανιστούν με μεγάλη ποικιλία συνδυασμών, από ελαφριά έως ποικίλα.

Παρότι ο αυτισμός διασαφηνίζεται από συγκεκριμένες συμπεριφορές, τα παιδιά και οι ενήλικες μπορεί να εμφανίσουν οποιοδήποτε συνδυασμό των συμπεριφορών σε οποιοδήποτε βαθμό ποικιλίας.

Εξωτερικά ένα παιδί με αυτισμό δε διαφέρει από ένα φυσιολογικό παιδί σε αντίθεση με το σύνδρομο Down. Κάποτε ήρθε μια μανούλα με δυο παιδιά να τα κοινωνήσει. Μεταλαμβάνει το πρώτο φυσιολογικά.

Το δεύτερο με το που έβαλε την Θεία Κοινωνία στο στόμα του, άρχισε να τη φτύνει

προς όλες τις κατευθύνσεις, στα άμφια, στον κόσμο, παντού... Σκεφθείτε την ψυχολογία του Ιερέως εκείνη τη στιγμή και τη στενοχώρια του.

Στην ερώτηση προς τη μανούλα «γιατί το παιδί σας είχε αυτήν την αντίδραση;» η απάντηση ήταν η εξής: «Έχει αυτισμό και αν σας το έλεγα δεν θα καταλαβαίνατε ή δεν θα το κοινωνούσατε».

Η Εκκλησία κηρύττει την απέραντη αγάπη της έτσι όπως τη δίδαξε ο Κύριος ημών Ιησούς Χριστός δια της Σταυρικής Του θυσίας. Ο Ιερέας προσφέρει τον εαυτό του για τη σωτηρία των ανθρώπων αλλά και ο ίδιος επιλέγει αυτόν τον τρόπο ζωής ως τον καταλληλότερο για να βρίσκεται πιο κοντά στον Θεό.

Εύχομαι να αντιληφθούμε όλοι τη σπουδαιότητα του Ιερού Μυστηρίου. Να γίνουμε όλοι οι ιερείς σαν τον πατέρα Χρύσανθο Κουτσουλογιαννάκη, τον Ιερέα που διακόνησε επί δέκα χρόνια τους χανσενικούς (λεπρούς) στη Σπιναλόγκα κοινωνώντας τους τακτικά και ενισχύοντάς τους πνευματικά χωρίς ποτέ να αρρωστήσει από τη συγκεκριμένη ασθένεια, έχοντας ως ασπίδα την ακλόνητη πίστη του.

Εύχομαι κλήρος και λαός και ιδιαίτερα όσοι βρίσκονται σε αρμόδιες θέσεις να αγαπήσουμε πραγματικά τον άνθρωπο, διότι όπως έλεγε και ο πατέρας της Ιατρικής ο Ιπποκράτης «Ουκ ένι ιατρικήν είδέναι, όστις μη οίδεν ότι εστίν άνθρωπος – είναι αδύνατο να ξέρει την ιατρική αυτός που δεν ξέρει ακριβώς τι είναι ο άνθρωπος».

*Το κείμενο δεν δίνει έτοιμες λύσεις, ούτε αναλύει όλες τις περιπτώσεις. Γράφτηκε όμως σε συνεργασία με πνευματικά μου παιδιά, εκπαιδευτικούς, ειδικούς παιδαγωγούς, λογοθεραπευτές και ΑμεΑ ώστε να είναι όσο το δυνατόν πιο απλό, κατανοητό και ωφέλιμο και να αποτελέσει κινητήρια δύναμη προς περαιτέρω προβληματισμό και ευαισθητοποίηση των σεβαστών Ιερέων αλλά και κάθε αρμοδίου.

Πηγή:https://www.pemptousia.gr